

Exotische rivierkreeften in Nederland

Exotische rivierkreeften zijn de laatste jaren regelmatig in het nieuws. Aanleidingen zijn bijvoorbeeld, de negatieve effecten die kreeften kunnen hebben op het ecosysteem, de wens van sommige mensen om kreeften op grotere schaal te gaan vangen voor consumptie of gewoon omdat ze soms bij vochtig weer met velen aan de wandel gaan en daardoor even extra opvallen.

Verschillende soorten

Van oudsher komt in Nederland maar 1 soort rivierkreeft voor: de Europese rivierkreeft (*Astacus astacus*). Al in de 19e eeuw is men in Nederland kreeften gaan importeren, voornamelijk uit Amerika. Deze waren bestemd voor siervijvers, aquaria en voor consumptie. Zoals het vaak gaat met geïmporteerde dieren komen deze een keertje, al dan niet per ongeluk, terecht in de Nederlandse natuur. Zo ook de exotische kreeftensoorten. Dit pakte voor de inheemse rivierkreeften zeer slecht uit want de Amerikaanse rivierkreeften zijn drager van een schimmel die kreeftenpest veroorzaakt. De Amerikaanse kreeftensoorten zijn immuun voor deze schimmelinfectie maar de Europese kreeft niet. Het gevolg was een massale sterfte onder de Europese kreeften. Momenteel is er nog maar 1 vindplaats van de Europese kreeft bekend in Nederland; verder is deze inheemse soort in Nederland overal verdwenen.

Op dit moment hebben zich in Nederland 9 exotische soorten rivierkreeften (min of meer) gevestigd. Dit zijn de rode Amerikaanse rivierkreeft, geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft, gestreepte Amerikaanse rivierkreeft, gevlekte Amerikaanse rivierkreeft, Californische rivierkreeft, Turkse rivierkreeft, marmerkreeft, steenkreeft en roodklauwkreeft.

Verspreiding en trend

Een aantal exotische kreeftensoorten kun je overal in Nederland tegenkomen maar dat geldt niet voor al de 9 soorten. Op de verspreidingskaartjes aan de zijkant kun je zien waar de verschillende soorten zijn waargenomen en of hun verspreiding sinds 2010 is toegenomen of juist afgenomen. Per soort volgt hieronder een korte toelichting. De illustraties zonder bron zijn afkomstig van de gratis te downloaden zoekkaart van EIS-Nederland (<https://www.eis-nederland.nl/zoekkaarten>).

Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (*Orconectes limosus*)

Verspreidingstrend: Behoorlijke toename

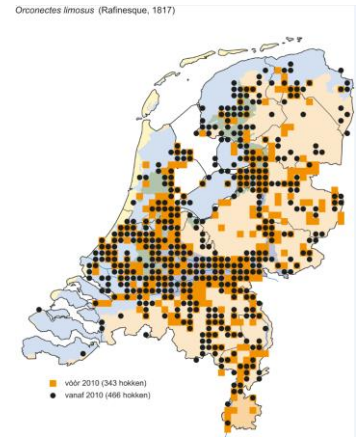
Dit is de meest algemene exotische kreeftensoort in Nederland. Deze soort doet het waarschijnlijk zo goed omdat hij maar weinig eisen stelt aan zijn leefomgeving. Je kunt de gevlekte Amerikaanse rivierkreeft zo'n beetje in het hele land tegenkomen; zelfs direct langs de kust in brakke wateren. De afgelopen 10 jaar is de verspreiding behoorlijk toegenomen.

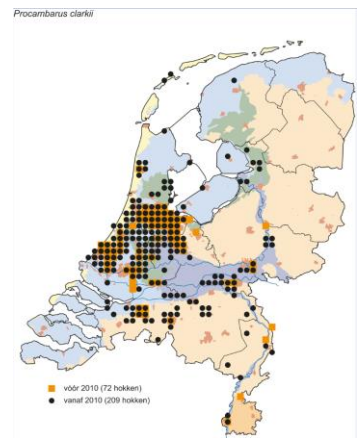
Rode Amerikaanse rivierkreeft (*Procambarus clarkii*)

Verspreidingstrend: Behoorlijke toename

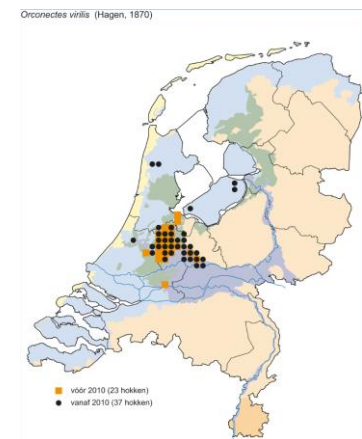
De rode Amerikaanse rivierkreeft is een soort van stilstaand, ondiep water. Het is een goede graver die vaak gangen graaft in de oever. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt met name in de Randstad en het Groene Hart maar er vindt een toenemende verspreiding plaats richting het noorden, oosten en zuiden van ons land. De rode Amerikaanse rivierkreeft is de enige soort die ook op de Wadden voorkomt (Vlieland).

EIS-Nederland verspreidingskaart gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (*Orconectes limosus*)

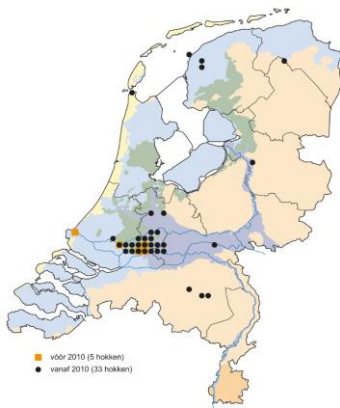

EIS-Nederland verspreidingskaart rode Amerikaanse rivierkreeft (*Procambarus clarkii*)

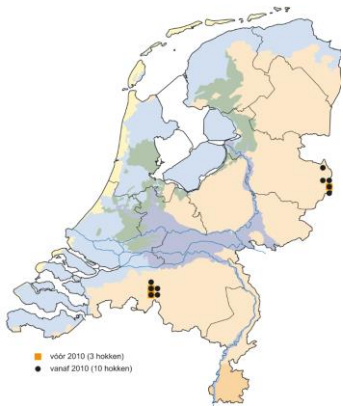
EIS-Nederland verspreidingskaart geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft (*Orconectes virilis*)

Procambarus acutus

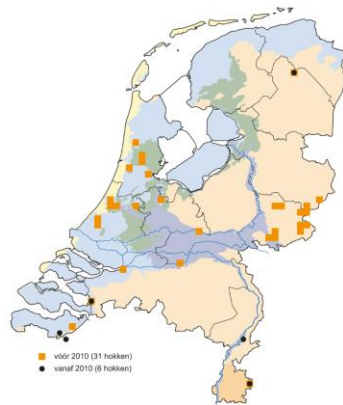
EIS-Nederland verspreidingskaart
gestreepte Amerikaanse rivierkreeft
(*Procambarus acutus*)

Pacifastacus leniusculus (Dana, 1852)

EIS-Nederland verspreidingskaart
Californische rivierkreeft
(*Pacifastacus leniusculus*)

Astacus leptodactylus Eschscholtz, 1823

EIS-Nederland verspreidingskaart
Turkse rivierkreeft
(*Astacus leptodactylus*)

Geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft (*Orconectes virilis*)

Verspreidingstrend: Lichte toename

Het zwaartepunt van de verspreiding van deze soort ligt met name in het westelijk deel van de provincie Utrecht waar ze plaatselijk zeer talrijk aanwezig kunnen zijn. De laatste jaren is de soort ook op enkele plaatsen in Noord-Holland en Flevoland aangetroffen.

Geknobbelde Am. rivier- - *Orconectes virilis*

Gestreepte Am. rivier- - *Procambarus acutus*

Gestreepte Amerikaanse rivierkreeft (*Procambarus acutus*)

Verspreidingstrend: Geleidelijke toename

Deze soort komt sinds zijn introductie alleen veelvuldig voor in de Alblasserwaard. Hij komt met name voor in sloten, vlieten en weteringen met een zachte, veenachtige bodem. Sinds 2010 zien we de gestreepte Amerikaanse rivierkreeften ook opduiken in Noord-Holland, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Noord-Brabant.

Californische rivierkreeft (*Pacifastacus leniusculus*)

Verspreidingstrend: Lichte toename

Omdat deze kreeftensoort met name gebonden is aan stromende wateren, vindt je hem met name op de zandgronden. De Californische rivierkreeft komt voor in Noord-Brabant en Overijssel en breidt zich heel langzaam uit vanuit de bestaande leefgebieden.

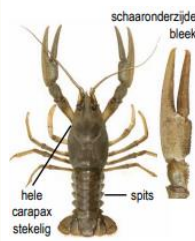

Californische rivier- - *Pacifastacus leniusculus*

Turkse rivierkreeft (*Astacus leptodactylus*)

Verspreidingstrend: Afname (niet meer aanwezig)

De Turkse rivierkreeft gedijt het best in stromende beken met een relatief harde bodem van zand of grind en voldoende mogelijkheden om te schuilen zoals hout of grotere stenen. Toch wordt hij ook wel aangetroffen in stilstaande wateren zolang er niet te veel bagger op de bodem ligt en er voldoende schuil-mogelijkheden zijn. Deze kreeftensoort is het meest nauw verwant aan de inheemse Europese rivierkreeft en is ook vatbaar voor de eerder al genoemde kreeftenpest. Mogelijk is dat de reden dat hij de laatste jaren niet meer wordt waargenomen.

Turkse rivierkreeft - *Astacus leptodactylus*

Marmerkreeft (*Procambarus fallax forma virginalis*)

Verspreidingstrend: Gelijkblijvend

Van de marmerkreeft zijn maar weinig waarnemingen bekend in Nederland; er zijn in de periode na 2010 slechts 3 vindplaatsen bekend in de provincies Zuid-Holland en Zeeland. De marmerkreeft is een kweekvorm van de Evergladesmoerkreeft. In Nederland zijn, zover bekend, alleen vrouwelijke exemplaren aanwezig die zichzelf kunnen voortplanten.

Marmerkreeft- - *Procambarus sp.*

Overige uitheemse kreeften

Verspreidingstrend: Behoorlijke afname

Steenkreeft
(*Austropotamobius torrentium*)
Foto Christoph Leeb

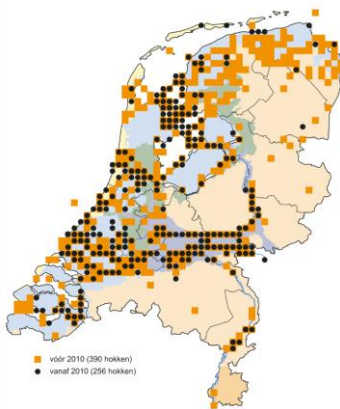
Roodklauwkreeft
(*Cherax quadricarinatus*)
Foto David Holdich

De steenkreeft (*Austropotamobius torrentium*) en roodklauwkreeft (*Cherax quadricarinatus*) zijn voor 2010 incidenteel waargenomen in Nederland maar er zijn geen waarnemingen meer bekend van na 2010. Deze soorten hebben zich naar alle waarschijnlijkheid dus niet weten te handhaven in ons land.

Overige uitheemse schaaldieren

Verspreidingstrend: Behoorlijke afname

Eriocheir sinensis H.Milne-Edwards, 1853

EIS-Nederland verspreidingskaart
Chinese wolhandkrab
(*Eriocheir sinensis*)

Hoewel het geen kreeft is, komt als je met mensen over rivierkreeften praat ook vaak de Chinese wolhandkrab ter sprake. Vandaar dat deze in dit artikel ook kort wordt besproken. In west Nederland en rondom de grote rivieren wordt de wolhandkrab frequent aangetroffen. Met name in noord- en oost- Nederland is er een afname van het aantal waarnemingen. De reden hiervoor is niet bekend.

Chinese wolhandkrab
(*Eriocheir sinensis*)
Foto Christian Fischer

Herkenning en het doorgeven van waarnemingen

Mocht je een kreeft zien of vangen dan kun je met de al eerder genoemde zoekkaart van Stichting EIS-Nederland bepalen welke soort het is. Met de exotenapp snApp de exoot kun je je waarneming doorgeven aan de Nationale Database Flora en Fauna (NDFD). Dit is een landelijke database waarin alle waarnemingen van planten en dieren worden opgeslagen. De gegevens uit deze database worden onder andere gebruikt voor onderzoek en het verkrijgen van inzicht in de verspreiding van de diverse kreeftensoorten.

Tekst Nico de Bruijn, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

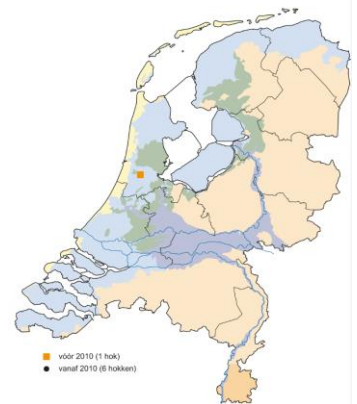
Met dank aan Stichting EIS-Nederland voor het beschikbaar stellen van de verspreidingskaartjes

Procambarus fallax forma virginalis

EIS-Nederland verspreidingskaart
marmekreeft
(*Procambarus fallax forma virginalis*)

Austropotamobius torrentium (Schrank, 1803)

EIS-Nederland verspreidingskaart
steenkreft
(*Austropotamobius torrentium*)

Cherax quadricarinatus

EIS-Nederland verspreidingskaart
roodklauwkreeft
(*Cherax quadricarinatus*)